

Ptički, ki bi jih morali pahniti iz gnezda

Sara Leban

O osamosvajanju mladih odraslih

Ko sem se soočala s pisanjem tega članka, sem se veliko ukvarjala predvsem z vprašanjem, kako si ljudje predstavljamo osamosvajanje? Kot stopnjo čustvenega razvoja, ko mladi odrasli niso več tako močno odvisni od svojih staršev? Ko se zaposlijo in finančno niso več odvisni od staršev? Ko si poiščejo partnerja in pričnejo snovati družino? Ali pa morda takrat, ko se odselijo od svojih staršev? Presenetljivo, ali pa tudi ne, je prav odhod od doma skorajda sinonim za osamosvajanje od staršev, občutenje neodvisnosti od doma pa je ključno za občutenje odraslosti (Ule, 2009). Prav tako sem postala pozorna na nekatere članke v poljudnih revijah o tej temi ("Hotel mama", "30 in še vedno doma" ...), ki se sprašujejo o „normalnosti“ poznega odhajanja od doma in mlade odrasle označujejo kot apatične in izgubljene, življenje pri primarni družini pa postaja življenjski slog (Ule, 2009). Je slika res tako črna in bi morali mlade odrasle malo konkretnije spodbuditi k osamosvajanju in jih „vreči iz gnezda“?

Obdobje

Čas, v katerega so umeščeni zaključevanje izobraževanja, zaposlitev, materialno osamosvajanje in oblikovanje družine se pomika vse bolj v zgodnjo odraslost (Zupančič, Kavčič in Fekonja, 2009), kar različni avtorji pripisujejo trajanju izobraževanja v sodobnih tehnološko razvitih družbah (Zupančič, 2004), posledičnem podaljševanju ekonomske odvisnosti od staršev (Ule, 2009), dogajajo pa se tudi obsežne družbene, ekonomske in kulturne spremembe, kjer je status odraslosti odvisen od institucij odrasle družbe, vnaprej dane norme in kazalci odraslosti pa izgubljajo na pomenu. Poleg objektivnih vzrokov za omenjene spremembe, pa imajo močno vlogo tudi subjektivni znaki (Ule in Kuhar, 2003, v Ule 2009), čeprav ima odraslost v sodobnih tehnološko razvitih družbah predvsem socialni pomen (Zupančič, Kavčič in Fekonja, 2009).

Kronološka opredelitev obdobja zgodnje odraslosti je približna in je umeščena med 22. oziroma 24. leto in 40. oz. 45. leto. Zaradi vseh naštetih sprememb, ki se odvijajo v sodobnih tehnološko razvitih družbah in povišujejo starost pri kateri se mladi odrasli osamosvojijo, je Arnett (2000, v Kovač, 2010) obdobje med adolescenco in zgodnjo odraslostjo poimenoval „nastajajoča odraslost“, „emerging adulthood“ in ga opredelil kot obdobje relativne neodvisnosti socialnih vlog normativnih prepričanj, značilna pa je neodločenost glede prihodnosti. Seveda ne gre za homogeno skupino, saj se pojavljajo precejšnje individualne razlike znotraj razvojnega obdobja, kažejo pa se tudi v vedenjskih znakih osamosvajanja, kot so finančna neodvisnost, zaposlitev, oblikovanje družine in zakonsko življenje.

Mladi odrasli v razvojnem obdobju zgodnje odraslosti se soočajo z nekaterimi razvojnimi nalogami, med katerimi je tudi vedenjsko osamosvajanje (v obdobju mladostništva je bilo v ospredju čustveno osamosvajanje). Osamosvajanje se v obdobju zgodnje odraslosti nanaša predvsem na finančno osamosvajanje (Zupančič, Kavčič in Fekonja, 2009) ter na oblikovanje lastnega gospodinjstva. Te spremembe pa niso hipne, ampak so rezultat večletnih procesov osamosvajanja (prekinitev odvisne čustvene in materialne vezi z družino). Morda bi bilo na tem mestu smiselno poudariti, da prekinitev vezi ni popolna, saj mladi odrasli s svojo družino ohranjajo stike, odnos pa se spremeni le kakovostno (Thornton, Young-DeMarco in Goldschneider, 1993; Cecić Erpič, 1998, v Zupančič, Kavčič in Fekonja, 2009). Večina mladih odraslih tako poroča o pozitivnih odnosih s starši.

Še vedno v istem gnezdu?

Podaljšano bivanje pri starših, značilnost, ki zbuja največ polemik, ima lahko različne vzroke, nekatere sem že naštetela in jih na tem mestu zgolj povzemam

Za nekatere je odhod peresno lahek ... spet drugi se ne morejo ločiti od že znanega.
(Foto: Sara Leban)

– podaljševanje študija, težave v finančnem osamosva-
janju, težave pri iskanju zaposlitve, lagodnost življenja
pri starših, varnost (tako materialna kot čustvena)

... (Rener, Sedmak, Švab in Umek, 2006, v Kovač,
2010), dejstvo pa je, da pozno odhajanje od doma
veča odvisnost in neavtonomnost mladih odraslih

(Ule, 2009). V tem obdobju se mladi odrasli poslužujejo začasnim rešitvam med odvisnostjo in neodvisnostjo. Tako se začasno osamosvajajo, negotovo osamosvajajo ali zgolj ekonomsko osamosvajajo. Sprejeti morajo pomembne odločitve glede oblikovanja lastnega gospodinjstva (Zupančič, Kavčič in Fekonja, 2010). Tudi na tem mestu so zelo pomembni socialni vidiki, saj so pri tem odvisni od svojih finančnih zmožnosti, kot največjo materialno potrebo pa pogosto navajajo potrebo po lastniškem stanovanju (Cecić Erpič, 1998, v Zupančič, Kavčič in Fekonja, 2009).

Odnosi v gnezd

Imam občutek, da se vsi očitki na račun podaljšanega bivanja in odvisnosti od staršev nanašajo na mlade odrasle, ki imajo objektivne možnosti za osamosvojitve od staršev in odhod od doma (zaključeno izobraževanje, zaposlitev in finančna neodvisnost), a se za to ne odločijo. Tu se začnejo porajati vse glasnejša vprašanja o »normalnosti« podaljšanega bivanja pri starših in obenem vse močnejše stigme, ki so jih deležni mladi odrasli, ki ostajajo pri starših. Vseeno pa sem se morala vprašati od kod izvirajo omenjeni predsodki, namreč iz družbe, ki je dokaj individualistična in vzroke za posamezne odklone pogosto išče zgolj znotraj posameznika, ne posveča pa se situacijskim dejavnikom. V teoriji jih sicer priznava, praksa pa kaže ravno obratno sliko. Tudi mladi odhajajo od doma takrat, ko se subjektivno čutijo samostojne (Ule, 2009), torej ne moremo vzrokov za trend poznega odhajanja od doma iskati samo v družbenih spremembah, pač pa tudi v družinskem okolju. Zanimiv je podatek, da mladi odrasli v Sloveniji v povprečju poročajo o pozitivnih, pogostih in rednih stikih s svojimi starši (Cecić Erpič, 1998, v Zupančič in Svetina, 2009), pri tem pa ima pomembno vlogo narava njihovih odnosov. Tako je pomemben vidik kvalitetnih odnosov pomoč s strani staršev, a ohranjanje avtonomije v izbiri življenjskega sloga, partnerskega odnosa in vzgoje otrok. Razlikujemo več oblik odnosov med mladimi odraslimi in njihovimi starši (Cecić Erpič, 1998, v Zupančič in Svetina, 2009), ki bodo opisani v nadaljevanju. Tako odrasli zaznavajo odnos, v katerem sta generaciji finančno soodvisni in živita v skupnem gospodinjstvu kot ugoden. Prav tako ugodne medosebne odnose zaznavajo odrasli, ki so od staršev finančno neodvisni, a imajo z njimi pozitivne in pogoste stike, poročajo pa tudi zmerno stopnjo povezanosti na čustveno-socialnem področju. Neugodne odnose zaznavajo odrasli, ki so od staršev sicer neodvisni, a imajo z njimi neredne

in redke stike ter neugodne medosebne odnose. Podobno poročajo o neugodnih odnosih mladi odrasli, ki so še vedno instrumentalno odvisni od staršev in imajo z njimi pogoste in tesne medosebne stike.

In kako je z našimi ptički? Najbrž ni potrebno poudarjati, da objektivne okoliščine v današnjem času niso ravno ugodne za prosto frčanje, prav tako se gnezda med sabo zelo razlikujejo, kot so si tudi ptički med seboj drugačni, z različnimi željami in načrti za prihodnost. Od kot torej toliko polemik glede poznega odhajanja od doma, trenda, ki ga ne dohajamo in ga še nismo spoznali v dovolj veliki meri, da bi ga resnično lahko razumeli in povezali z aktualnimi družbenimi spremembami? Gre za obdobje, ki je dokaj novo. Trend, ki ga nismo vajeni in ga šele spoznavamo torej ponuja veliko možnosti za nadaljnje raziskovanje in iskanje odgovorov na vse glasnejša vprašanja o generacijah mladih odraslih, ki se osamosvajajo z zamikom.

Viri in literatura

Kovač, J. (2010). Navezanost na starše in socialna opora mladih odraslih v povezavi z vedenjskimi znaki osamosvajanja : diplomsko delo. Ljubljana, Filozofska fakulteta

Ule, M. (2009). Za vedno mladi: socialna psihologija odrasčanja. Ljubljana, Univerza v Ljubljani.

Zupančič, M., Kavčič, T. in Fekonja, U. (2009). Razvojne naloge v odraslosti. V L. Marjanovič Umek in M. Zupančič (ur.), *Razvojna psihologija* (str. 634-654). Ljubljana, ZIFF FF.

Zupančič, M. in Svetina, M. (2009). Socialni razvoj v zgodnji odraslosti. V L. Marjanovič Umek in M. Zupančič (ur.), *Razvojna psihologija* (str. 634-654). Ljubljana, ZIFF FF.